

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Силвия Петкова
по конкурса за заемане на академичната длъжност “професор”
по професионално направление 2.1. Филология (Синтаксис на съвременния испански език),
обявен в ДВ, бр. 55/19.07.2011 г.,
с единствен кандидат **доц. д-р Милена Борисова Попова**

Доц. д-р Милена Попова има достойна за участие в конкурса за професор академична биография. През 1982 г. тя се дипломира в престижния Московски държавен институт за чужди езици „Морис Торез”, където придобива висока лингвистична компетентност като преводач и преподавател с испански, руски, английски и немски езици. Това ѝ дава възможност в по-нататъшната си изследователска работа да осъществява съпоставително-типологичен анализ на езици от различни езикови групи – романската, славянската и германската. След редовна аспирантура в същия институт тя защитава дисертация на тема *Комуникативно-функционална семантика на подчинителното наклонение в простото изречение в испанския език*. Началото на успешната ѝ преподавателска кариера датира от 1988 г., когато е назначена за асистент в Катедрата по испанистика и португалистика към ФКНФ на Софийския университет “Св. Климент Охридски”. Списъкът на учебните дисциплини, които тя преподава в момента, е респектиращ. В бакалавърската степен доц. Попова е титуляр на задължителните курсове *Синтаксис на простото изречение*, *Синтаксис на сложното изречение* и *Прагматика на разговорния испански език*. Освен тях тя разработва и избираемия монографичен курс *Прагматика на анекдота*, с който съумява да мотивира аналитичното мислене на студентите. Забележителната ѝ езиковедска ерудиция намира отражение в лекционните курсове, които чете в магистърската степен: *Семиотични системи и прагматика*, *Тенденции в съвременното езикознание* и *Прагматични аспекти на превода на съвременния испански език*. Благодарение на преподавателския си талант тя успява да поддържа у студентите траен интерес към лингвистиката и да активизира творческите им прояви. В академичните среди доц. Попова се утвърждава като един от водещите специалисти в своята сфера. За това свидетелстват поканата да чете лекциите по синтаксис и морфология на испанския език във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий” и гостуването ѝ като лектор във Факултета по филология на Скопския университет. Признание за нейния професионализъм е и фактът, че тя многократно е канена да изнася лекции на международните семинари по методология и дидактика на испанския като чужд език, организирани от Института Сервантес. Авторитетните ѝ позиции се допълват от членството в Европейската асоциация на преподавателите по испански език и Асоциацията на испанистите в България.

Като ръководител на Катедрата по испанистика и португалистика в СУ “Св. Климент Охридски” (2007-2011) доц. д-р М. Попова има големи заслуги за обогатяването на нейната дейност и за разширяването на сътрудничество ѝ със сродни научни звена, с Института Сервантес и посолствата на Испания и страните от Латинска Америка. Тя е инициатор и организатор на множество научни и културни събития, издигащи престижа на българската испанистика. Доц. Попова ръководи проект по НИС във връзка с отбелязването на 50-годишнината от създаването на специалност Испанска филология. Израз на активната ѝ съпричастност към проблемите на чуждоезиковото обучение е ръководството на два проекта за преквалификация на учители по испански език.

Научната продукция на доц. М. Попова я представя като изследовател с широки лингвистични интереси. Тя е автор на 1 дисертация, 2 монографии, 2 учебни помагала, 1 речник, 26 статии и 4 рецензии на научни трудове и учебници. Тематиката на публикациите ѝ обхваща синтактичната семантика, взаимодействието между синтактичния, семантичния и прагматичния аспекти на изказа, синтактичната типология, езиковите универсалии и възможностите за усъвършенстване на методологията на преподаване на испанския език на базата на постиженията на теоретичната лингвистика.

Сред написаното от М. Попова преди хабилитацията ѝ като доцент бих искала да открия статията *Анекдотът и прагматичните категории*. В нея авторката ярко демонстрира способността си да анализира езика в действие, като доказва, че в анекдота е налице силна зависимост на смисъла на изказа от прагматичния контекст. Аргументирана е тезата, че комичният ефект в този тип текст се дължи на играта на имплицитните значения, а интерпретацията на изказа е свързана с действието на прагматичните принципи на вежливостта и релевантността. Важно място в научната продукция на кандидатката от този период заема учебното помагало *A la hora de hablar* (в съавторство с Ана дел Рио), което е ценен източник на знания за изучаващите испански език. Материалът в него е организиран според комуникативната функция на изказа и по този начин усвояването на специфичните за испанския език речеви модели (с целия спектър на изразяваните от тях емоционално-оценъчни значения) е поставено на надеждна научна основа. Заслужава внимание и статията *Часовете по разговор – шанс или пропусната възможност*, очертаваща основните характеристики на социокомуникативния подход при изграждането на речеви умения. Наблюденията на М. Попова върху трудностите при овладяването на говоримия испански език недвусмислено показват, че преподаването трябва да се ориентира не само към пропозицията на изказа, но и към неговата комуникативна функция и пресупозиционна основа.

Монографията *Информационна и синтактична структура на изказа в испанския език* (представяща хабилитационния труд на М. Попова) изследва взаимодействието на темо-рематичната структура с формалните, семантичните и комуникативни параметри на контекста. За високата научна стойност на осъществения анализ допринася разграничаването на два аспекта на информационно структуриране: 1) синтагматичен, отразяващ постъпателното движение на информацията чрез препозиция / постпозиция на прилагателните и чрез рестриктивни и нерестриктивни определителни изречения; 2) парадигматичен, включващ субективно и допълнително фокусиране на темо-рематичната структура. Предложената изследователска перспектива позволява да се осмислят ограниченията и нюансите на употреба на местоименията, предпоставените и задпоставените прилагателни в испанския език. Полезни резултати дава и проучването на контрастното маркиране на фокуса.

В монографията *Семантични и прагматични аспекти на синтактичните категории в съвременния испански език*, която доц. М. Попова представя за участие в конкурса за професор, най-новите концепции в съвременната синтактична теория служат като отправна точка за извеждане на специфичните характеристики на категориите *подлог, пряко и непряко допълнение* в испанския език. Авторката убедително доказва, че процесите на граматична категоризация са обусловени от когнитивни и прагматични фактори. Прави впечатление тънкият изследователски усет, с който доц. Попова подхожда към анализа на синтактичните категории в комуникативен контекст, за да разкрие богатството на техните функции в изказа. Особено интересни в типологичен аспект са

разсъжденията на авторката върху реализацията на нетипичните подлози в испанския език. Разглеждайки метафоризацията, чрез която психическите и емоционалните процеси се определят, за да заемат позицията на подлога, М. Попова стига до заключението, че в испанския език е налице предпочитание към метафорите за притежание и движение, докато в руския се предпочитат локализацията, а в английския – атрибуцията на състояния. Важен принос в изследването на сложното взаимодействие между семантичното и прагматичното съдържание на изказа е изводът, че в испанския език интерпретацията на непреките допълнения, които не са включени във валентната рамка на глагола, най-често се извършва посредством прагматични инференциални процеси. Най-висока степен на взаимодействие с прагматичния контекст доц. Попова открива при редувантите дативи, които без да участват в семантико-синтактичната схема на изказа директно препращат към участниците в комуникацията и изразяват различни субективно-оценъчни нюанси.

На много от темите, разработени в тази монография, доц. Попова посвещава и отделни статии (*Прякото допълнение в съвременния испански език*, *Непрякото допълнение в съвременния испански език*, *Синтактичните категории в контекста на еволюцията на лингвистичната мисъл* и др.). В тях тя представя в концентриран вид основните си тези, свързани с по-ясното открояване на функционално-смисловите измерения на синтактичните категории в испанския език, като същевременно поставя някои нови акценти в теоретичните си постановки и в анализа на езиковия материал (включително и на типологично ниво).

В друга група свои трудове М. Попова съсредоточава вниманието си върху прагматичните механизми на комуникацията. Интересни наблюдения над динамичната същност на езика откриваме в статията *Комуникативните стратегии в българския и испанския език*, изследваща стереотипното речево поведение и нарушенията на комуникативната съгласуваност със стратегически цели. Статията *За някои прагматични аспекти на превода* е пример за успешно приложение на понятийния апарат на прагматиката в анализа на преводаческите решения. В нея авторката се спира на спецификата на превода на диалогичните реплики с оглед на действащите в съответната езикова общност комуникативни норми.

В публикациите си доц. Попова неведнъж изтъква необходимостта от обвързване на постиженията на синтактичната теория с непосредствените задачи на езиковото обучение, но най-ясно тези идеи са формулирани в статията *Часовете по синтаксис на испанския език: теорията на практика*. Тя разкрива съществените предимства, които имат ситуирането на синтактичните проблеми на по-високо ниво на абстракция и съпоставката с други езици в рамките на занятията по синтаксис на испанския език.

В заключение ще обобщя, че доц. д-р М. Попова участва в обявения конкурс със сериозна научна продукция, която се отличава с прецизност и задълбоченост на анализа и има безспорен приносен характер. Нейната преподавателска и научноорганизационна дейност е разнообразна и изключително плодотворна. Това ми дава основание с пълна убеденост да подкрепя обсъжданата кандидатура и да препоръчам на научното жури да присъди на доц. д-р Милена Борисова Попова академичната длъжност “професор”.

Член на научното жури:

София, 16.11.2011

(доц. д-р Силвия Петкова)